

Πανελλαδικές εξετάσεις 2013

Ιστορία Γενικής Παιδείας

Θέμα Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α. Νεοτουρκικό κίνημα
- β. Ψυχρός Πόλεμος
- γ. Συμβούλιο της Ευρώπης

Μονάδες 15

Απάντηση θέματος Α1

- Νεοτουρκικό κίνημα: 1908. Υπόσχεση μεταρρυθμίσεων, ισονομίας και ισοπολιτείας για τις εθνότητες οθωμανικής αυτοκρατορίας. Βαθύτερος στοχος: εκτουρκισμός Οθωμανικής αυτοκρατορίας. (σ. 67)
- Ψυχρός πόλεμος: Εξοπλιστικός ανταγωνισμός Η.Π.Α και Ε.Σ.Σ.Δ. μετά το πέρας του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου και το διαμερισμό του κόσμου σε ανατολικό – κομμουνιστικό και δυτικό – καπιταλιστικό μπλοκ. (Συμφωνία Γιάλτας, Φεβρουάριος 1945) (σ. 142-32)
- Συμβούλιο της Ευρώπης: 1949. Διεθνής οργανισμός που αποσκοπεί στην ανάδειξη της κοινής ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (σ. 154)

Θέμα Α2

Να συνδυάσετε τα ονόματα των ηγετών με τα ονόματα των χωρών των οποίων ηγήθηκαν, αντιστοιχίζοντας κάθε φορά ένα γράμμα της πρώτης στήλης με τον αριθμό της δεύτερης στήλης. (Περισσεύουν δύο ονόματα χωρών).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
α. Ρίτσαρντ Νίξον	1. Κύπρος
β. Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ	2. Νότια Αφρική
γ. Μαχάτμα Γκάντι	3. Ινδία
δ. Νέλσον Μαντέλα	4. Μεγάλη Βρετανία
ε. Γλαύκος Κληρίδης	5. Ελλάδα
	6. ΗΠΑ
	7. Αίγυπτος

Μονάδες 10

Απάντηση θέματος Α2

Αντιστοίχιση

- Α6
- Β7
- Γ3
- Δ2
- Ε1

Θέμα Β1

Να παρουσιάσετε:

- α) τους κατευθυντήριους στόχους των νικητριών δυνάμεων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στο Συνέδριο Ειρήνης των Παρισίων και
- β) το περιεχόμενο της συνθήκης των Βερσαλλιών.

Μονάδες 12

Απάντηση θέματος Β1

- α) Συνέδριο Ειρήνης, Παρισίων. Κατευθυντήριοι στόχοι νικητριών δυνάμεων.
1. Ρύθμιση γερμανικού ζητήματος ώστε να μην επαναληφθεί ο πόλεμος με μια γιγαντωμένη Γερμανία
 2. Χάραξη νέων συνόρων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και στην Εγγύς Ανατολή με κριτήριο τις εθνότητες (σ. 85)

β) Περιεχόμενο της συνθήκης των Βερσαλλιών.

28-6-1919, μεταξύ της Γερμανίας και των νικητριών δυνάμεων. Οι κυριότεροι όροι της συνθήκης ήταν εδαφικοί, στρατιωτικοί και οικονομικοί. (σ. 85)

Θέμα Β2

Ποια ήταν η γενικότερη σημασία:

- α) της επικράτησης των Ελλήνων στον ελληνοϊταλικό πόλεμο και
- β) του ελληνογερμανικού πολέμου.

Μονάδες 13

Απάντηση θέματος Β2

- α) Η σημασία της επικράτησης των Ελλήνων στον ελληνοϊταλικό πόλεμο.
1. Ενθαρρύνει τους λαούς που είχαν ήδη υποταγεί στον άξονα και αυτούς που ακόμη αντιστέκονταν.
 2. Αποτρέπει και καθυστερεί την επικράτηση του άξονα στο βόρειο ήμισυ της Α. Μεσογείου και σε τμήμα της Μ. Ανατολής. (σ. 120)
- β) Η γενικότερη σημασία του ελληνογερμανικού πολέμου είναι μεγάλη επειδή υποχρεώνει τον Χίτλερ να αναβάλει την επιχείρηση Μπαρμπαρόσα κατά της Ε.Σ.Σ.Δ. Η μετάθεση της ημερομηνίας έναρξης της επίθεσης από τα μέσα Μαΐου στις 22 Ιουνίου είχε ως αποτέλεσμα να ακινητοποιηθούν τα γερμανικά στρατεύματα, λόγω του ρωσικού χειμώνα, το Νοέμβριο 1941 και να μην προλάβουν να καταλάβουν το Λένινγκραντ και τη Μόσχα. (σ. 121)

Θέμα Γ1

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στο κείμενο που σας δίνεται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τις ρυθμίσεις του Πρωτοκόλλου της Ανεξαρτησίας (22 Ιανουαρίου/ 3 Φεβρουαρίου 1830) σχετικά με την εθνική ανεξαρτησία, την εδαφική έκταση και τη μορφή του πολιτεύματος στο υπό ίδρυση Ελληνικό Κράτος.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ**[Τὸ πρωτόκολλο τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830]**

Στις 22 Ἰανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830, ἡ Διάσκεψη τοῦ Λονδίνου, ὕστερα ἀπὸ ἀγγλικὴ πρόταση, διακήρυξε τὴν πολιτικὴ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὸ ἄρθρο 1 τοῦ πρωτοκόλλου ποὺ ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς πληρεξουσίους τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ρωσίας, Ἄμπερντην, Μονμορανσύ Λαβὰλ καὶ Λίβεν. Τὸ ἄρθρο 1 τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830 ὁρίζει: «Ἡ Ἑλλὰς θέλει σχηματίσει ἓν Κράτος ἀνεξάρτητον, καὶ θέλει χαίρει ὅλα τὰ δίκαια, πολιτικά, διοικητικὰ καὶ ἐμπορικά, τὰ προσπεφυκότα¹ εἰς ἐντελῆ ἀνεξαρτησίαν». [...]

Τὸ ἄρθρο 2 τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830 ὁρίζει: «... Ἡ διοριστικὴ γραμμὴ τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος, ἀρξαμένη ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀσπροποτάμου², θέλει ἀνατρέξει τὸν ποταμὸν αὐτὸν [...] καὶ θέλει καταλήξει εἰς τὸ ὄρος Ἀρτοτίνα, ἐξ οὗ θέλει ἀκολουθήσει τὴν [...] κορυφὴν τοῦ ὄρους Οἴτης, ἕως τὸν κόλπον τοῦ Ζητουνίου³. [...]»

Ἡ συνοριακὴ γραμμὴ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830 κρατᾶει ἔξω ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος μεγάλο τμῆμα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἰδιαίτερα τῆς δυτικῆς. [...]

Τὸ ἄρθρο 3 τοῦ πρωτοκόλλου ὀρίζει: «Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει εἶναι μοναρχικὴ καὶ κληρονομικὴ κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας· θέλει ἐμπιστευθῆ εἰς ἓνα ἡγεμόνα, ὅστις [...] θέλει φέρει τὸν τίτλον Ἡγεμῶν Κυριάρχης τῆς Ἑλλάδος. [...]

Τὸ ἄρθρο 8 τοῦ πρωτοκόλλου ὀρίζει: «Ἐκάστη τῶν τριῶν Αὐλῶν φυλάττει τὴν [...] ἐξουσίαν τοῦ νὰ ἐγγυᾶται περὶ τοῦ ὅλου τῶν προηγουμένων συμβιβασμῶν καὶ ἄρθρων. Αἱ περὶ ἐγγυήσεως πράξεις, ἐὰν γενῶσι, θέλουν συνταχθῆ χωριστά. [...]

Οι Δυνάμεις έβλεπαν στο πρωτόκολλο την όριστική διευθέτηση ένοχλητικοῦ ζητήματος. Οι Έλληνες αντίθετα έβλεπαν σ' αυτό, και ιδιαίτερα στο πρώτο άρθρο του, απλῶς τήν άπαρχή τοῦ ελεύθερου πολιτικοῦ βίου τοῦ Έθνους. Καί πραγματικά, μέ τὸ πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου τῆς 3^{ης} Φεβρουαρίου τοῦ 1830 τερματιζόταν ἡ Ἑλληνική Ἐπανάσταση, ἀλλά καί

¹ Τὰ προσπεφυκότα, δηλ. αυτά που αρμόζουν.

² του Άσπροποτάμου, δηλ. του Αχελώου

³ του Ζητουνίου, δηλ. της Λαμίας.

ἄρχιζε νὰ ὑπάρχη ἐπίσημα στὴ διεθνῆ κοινωνία τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος. Ἐτσι πραγματοποιοῦνταν κρίσιμη καμπὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τομ. Β': Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ ἡ ἴδρυση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους (1821-1832), Ἀθήνα: Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν Α.Ε.,²2000, σσ. 536-537.

Απάντηση θέματος Γ1

Ρυθμίσεις Πρωτοκόλλου Ανεξαρτησίας (3-2-1830)

Εδαφική έκταση: Σε ό,τι αφορά την εδαφική έκταση η Ελλάδα περιορίστηκε από το Πρωτόκολλο του Λονδίνου του 1830 και από τις διεθνείς πράξεις του 1832 στη νότια ελληνική χερσόνησο συμπεριλαμβανομένων της Στερεάς Ελλάδας, της Πελοποννήσου και των Κυκλάδων. Έμειναν εκτός ελληνικού κράτους περιοχές του ελλαδικού χώρου οι οποίες είχαν συμμετάσχει στον αγώνα με αιματηρές θυσίες. Τα σύνορα ήταν ασφυκτικά και απειλούσαν τη βιωσιμότητα του κράτους. Αυτά τα σύνορα θα αναλάμβανε να διευρύνει ο Καποδίστριας με συνεχή υπομνήματα στις Μ. Δυνάμεις.

Απάντηση θέματος Γ1

Μορφή πολιτεύματος: Το πολίτευμα ήταν εφικτό με τα τότε δεδομένα. Παρά τη γαλλική επανάσταση που έφερε στο προσκήνιο την αστική τάξη, η Ιερά Συμμαχία και τα μοναρχικά καθεστώτα εξακολουθούσαν να έχουν δύναμη στην Ευρώπη.

Η χώρα τίθεται υπό την εγγύηση των 3 δυνάμεων για την εδαφική της ακεραιότητα, την εθνική της ανεξαρτησία και τη διατήρηση του μοναρχικού πολιτεύματος. Οι δυνάμεις προασπίζοντας τα συμφέροντά τους στην Εγγύς Ανατολή δημιουργούν ένα κράτος – δορυφόρο υπό την υψηλή εποπτεία τους στο οποίο μπορούν να παρεμβαίνουν ανά πάσα στιγμή.

Απάντηση θέματος Γ1

Ωστόσο, το πολίτευμα τελικά διαμόρφωσαν οι «φυσικοί» ηγέτες του τόπου, αυτοί οι οποίοι πρωτοστάτησαν στον αγώνα για την ανεξαρτησία του έθνους. Αυτό το σύστημα παρέλαβε ο Ιωάννης Καποδίστριας το 1828 ερχόμενος στην Ελλάδα μετά από πρόσκληση της Γ' Εθνοσυνέλευσης. Μετά τη δολοφονία του η Ελλάδα προικοδοτείται με μοναρχικό πολίτευμα. (σ. 31-33)

Θέμα Δ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στην οικονομική και κοινωνική συγκυρία, όπως αυτή παρουσιάζεται στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ κατά τη 1920-1930.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μαζική κατανάλωση και μαζική ψυχαγωγία

Η μαζική κατανάλωση και η μαζική παραγωγή αγαθών δημιούργησαν την ευημερία της δεκαετίας του '20 [...]. Περισσότεροι άνθρωποι μπορούσαν να αγοράσουν αυτοκίνητο, μικρές ηλεκτρικές συσκευές, όπως ραδιόφωνα και φωνογράφους, καθώς και ενδύματα από συνθετικά υφάσματα, την κατασκευή των οποίων έκαναν δυνατή τα επιτεύγματα της χημείας. [...] Με τη σταδιακή επικράτηση της οκτάωρης εργασίας, όλο και περισσότερη προσοχή δινόταν στον ελεύθερο χρόνο ως μια θετική πλέον πηγή ανθρώπινης ικανοποίησης για όλους και όχι μόνο για τους πλούσιους. Τα παραθαλάσσια θέρετρα της Ευρώπης άρχισαν να γεμίζουν από παραθεριστές καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι είχαν τον χρόνο και τα μέσα να απολαμβάνουν τις διακοπές τους. Μια έκρηξη ενδιαφέροντος για το ποδόσφαιρο μεταξύ των Ευρωπαίων μπορούσε να συγκριθεί μόνο με την παράλληλη ανάπτυξη του επαγγελματικού μπέιζ-μπολ και του ποδοσφαίρου στα κολέγια των ΗΠΑ. Τεράστια στάδια άρχισαν να χτίζονται σε όλη την Ευρώπη.

F.W. Pethick Lawrence (ed.), *The Trial of the Suffragette Leaders*, στο: Noble et al., *Western Civilization. The Continuing Experiment*, τ. 2, London: Houghton Mifflin Co., ⁴2005, σ. 898, στο: Ιστορία του νεότερου και του σύγχρονου κόσμου (από το 1815 έως σήμερα), Γ΄ Γενικού Λυκείου & Δ΄ Εσπερινού Λυκείου Γενικής Παιδείας, Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος, 2013, σ. 98.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Τα όρια της ευημερίας]

Η ευημερία έχει ωστόσο και τα όριά της. Πρώτα πρώτα δεν είναι καθόλου πανευρωπαϊκό φαινόμενο. Όσες χώρες αποζούν κατ' εξοχήν από τη γεωργία και την εξαγωγή αγροτικών προϊόντων υποφέρουν από τη συσσώρευση αποθεμάτων και την πτώση των τιμών που χαρακτηρίζουν αυτό τον τομέα. Η κεντρική και ανατολική Ευρώπη, απ' όπου αντλούσε προπολεμικά το υπόλοιπο τμήμα της ηπείρου το μισό των εισαγωγών του σε σιτάρι, έχει περιοριστεί στο 10% της αγοράς, εξαιτίας του αμερικανικού ανταγωνισμού. Ακόμη και στη Γαλλία, όπου η αγροτική παραγωγή προστατεύεται από υψηλούς τελωνειακούς δασμούς, οι αγρότες με δυσκολία συναγωνίζονται τα ξένα προϊόντα. Το ίδιο και στη Γερμανία, όπου οι αγρότες καταχρεώνονται και υποθηκεύουν τη γη τους (ανατολικά του Έλβα το ύψος των χρεών ξεπερνάει στα 1929 την αξία των κτημάτων σε ποσοστό 50 ως 100%).

S. Berstein και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ.3: *Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης, 1919 έως σήμερα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 48.

Απάντηση θέματος Δ1

Δ1. Οικονομική και κοινωνική συγκυρία στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α κατά τη δεκαετία 1920-30

Οικονομική και κοινωνική συγκυρία

1. Η μαζική αλλά αδιάθετη βιομηχανική και γεωργική παραγωγή, οι τελωνειακοί δασμοί, η αύξηση των μισθών και η θέσπιση του δώρου για να διευκολυνθεί η κατανάλωση και από την άλλη μεριά η δημιουργία ενός διογκωμένου πρωτογενούς τομέα του οποίου τα αγροτικά προϊόντα συσσωρεύονται αντί να εξάγονται παρά τη μείωση των τιμών λόγω των περιορισμένων αγορών και του αμερικανικού ανταγωνισμού διογκώνουν το δημόσιο χρέος και αυξάνουν τα ελλείμματα. Οι αγρότες υποθηκεύουν τη γη για να δανειστούν ενώ οι τελωνειακοί δασμοί είναι απαγορευτικοί για τη διακίνηση των προϊόντων.

Απάντηση θέματος Δ1

2. Στο πλαίσιο εντούτοις της διασφάλισης των συνθηκών ειρήνης και σταθερότητας πιστευόταν ότι θα ήταν δυνατόν να αντιμετωπιστούν και τα προβλήματα αυτά με δημοκρατικές μεθόδους όμως η Ευρώπη όδευε στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. (σ. 98-99)